

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy

Koncepcje i zasady
kształcenia alternatywnego

Hanna Micińska

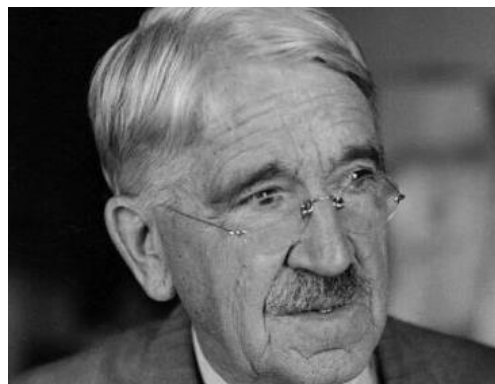
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
15 kwietnia 2019 roku

Organizatorzy

Jan Fryderyk Herbart

John Dewey

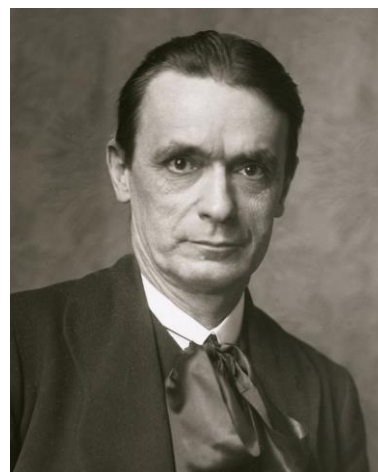

Célestin Freinet
1896 - 1966

Trochę historii ...

Maria Montessori

Rudolf Steiner

Janusz Korczak

Jan Fryderyk Herbart 1776 – 1841

- Uczenie się traktował jako gromadzenie wyobrażeń, ich kojarzenie i systematyzowanie
- Głównym celem wychowania i kształcenia było ukształtowanie moralnego charakteru, a środkami do tego było kierowanie dziećmi, **karność** i nauczanie wychowujące (teoria stopni formalnych)
- Stopnie formalne to : jasność, kojarzenie, system (uporządkowanie materiału), metoda (wykonywanie prac i zadań)

Op.cit

John Dewey 1859 – 1952

- Zwolennik szkoły „przystosowanej do życia społecznego” – siedmioletni eksperyment w Laboratory School w Chicago (learning by doing)
- Dzieło „Jak myślimy” wskazuje, iż zdobywanie wiadomości jest incydentem w procesie myślenia – **dziecko poznaje nową wiedzę nie dla niej samej, lecz co może dzięki niej działać.**
- Połączył poznanie z działaniem i zastosował w rozwiązywaniu problemów w doświadczeniach dzieci
- Proces ten obejmował: odczucie trudności, wykrycie jej i określenie, nasuwanie się możliwego rozwiązania, wyprowadzanie wniosków, dalsze obserwacje i eksperymenty jako wniosek pozytywny bądź nie.

Op.cit

Rudolf Steiner 1861 - 1925

- Twórca szkół typu Waldorf, zwanych także **szkołami wolnymi** opartych na jego filozofii zwanej antropozofią
- Szkołami tymi kieruje samorząd nauczycielski w trosce o harmonijny rozwój każdego ucznia
- Szkoły dzielą się na trzy szczeble – niższy, średni i wyższy, każdy obejmuje 4 klasy
- **Brak stopni i świadectw, oceny są opisowe**, stosuje się **nauczanie epokowe** (komasowanie godzin przedmiotu, bądź działu, bądź umiejętności przez kilka tygodni w celu gruntownego poznania), a także wielostronne nauczanie artystyczne i rzemieślnicze, **eurytmie** (mowa, muzyka i ruch).

Op.cit

Maria Montessori 1870 - 1952

- Twórczyni popularnego na całym świecie systemu wychowania przedszkolnego, zwanego metodą Montessori
- Pozostawia się dzieciom pełnię swobody w rozwijaniu spontanicznej aktywności
- Duże znaczenie przypisuje się rozwijaniu zmysłów dzieci, czemu służy przemyślane wyposażenie przedszkola i jego otoczenia

Op.cit

Janusz Korczak 1878 - 1942

- Twórca systemu wychowania w domu dziecka, który łączy zasadę kierowania dziećmi z zasadą ich samodzielności
- Dużą rolę w tym systemie odegrały formy pobudzające aktywność społeczną dzieci – samorząd oraz gazetka dziecięca a także osobowość wychowawcy
- Janusz Korczak prowadził szeroką działalność popularyzatorską w obronie praw dziecka za pośrednictwem prasy, radia i książek.

Op.cit

Celestyn Freinet 1896 - 1966

- Twórca tzw. technik wychowawczych, których założeniem jest przystosowanie szkoły do dziecka czyli nauczyciel jako duchowy opiekun oraz bogato wyposażone środowisko.
- Dziecko staje się twórcą, eksploruje w atmosferze swobody swoich wyborów
- W rozwoju dziecka wyróżnia trzy fazy: prób i błędów, urządzania się, zabawy-pracy.
- Swobodna aktywność dziecka jest jego nauką, opiera się na całościowym poznawaniu i przeżywaniu środowiska ale i jego przetwarzaniu w miarę sił i możliwości dziecka.

Op.cit

Dopuścić dziecko do głosu, czyli koncepcje wychowawcze Celestyna Freineta

C. Freinet wyróżnił trzy podstawowe czynniki, które, jego zdaniem, mają szkodliwy wpływ na proces kształcenia:

- lekcje podzielone na poszczególne przedmioty;
- podręczniki, które jego zdaniem trzymają w jarzmie zarówno ucznia, jak i nauczyciela
- stereotypowe ćwiczenia, wykonywane przez cały zespół klasowy.

pedag.blox.p

C. Freinet twierdził , że należy zwrócić uwagę, aby dobierać treści kształcenia w taki sposób, żeby rozwijać wszystkie rodzaje inteligencji: inteligencję abstrakcyjną a także, a może nawet przede wszystkim – inteligencję rąk, inteligencję artystyczną, inteligencję poznawczą, inteligencję twórczą oraz inteligencję polityczną i społeczną.

C. Freinet wysuwa postulat wychowania naturalnego, co znaczy, że w wychowaniu należy uwzględniać naturalne prawa rozwoju, naturalne reakcje i naturalne tendencje występujące w zachowaniu wszelkich istot żywych.

Jest on przekonany, że poznawanie i opanowywanie rzeczywistości otaczającej człowieka dokonuje się nie tylko przez intelekt, ale także przez emocje oraz instynkty.

pedag.blox.p

Techniki C.Freineta

- Swobodnego tekstu
- Fiszki autokorektywne (problemy, odpowiedzi, testy)
- Korespondencja międzyszkolna
- Gazetka szkolna
- Swobodna ekspresja plastyczna, muzyczna i teatralna
- Doświadczenia poszukujące

Edukacja alternatywna

Czym jest edukacja alternatywna?

Szkoła alternatywna jest placówką oświatową dla tych dzieci i dorosłych, których potrzeby edukacyjne, zdrowotne i behawioralne nie są w zadowalający sposób zaspokajane przez szkołę tradycyjną.

[...] Szkolnictwo to definiuje się na ogół jako nietradycyjne w stosunku do konwencjonalnego, faworyzowane i dobrowolnie wybierane przez uczniów, ich rodziców i nauczycieli jako bardziej otwarte na zainteresowania i potrzeby poznawcze dzieci i młodzieży oraz efektywne

Edukacja alternatywna w XXI wieku, redakcja naukowa Zbyszko Melosik i Bogusław Śliwerski

Szkoła alternatywna jest współczesnym modelem szkoły opartym na odmiennym od tradycyjnego systemie kształcenia i wychowania.

Model ten powstał w wyniku krytyki konwencjonalnych metod edukacyjnych (wydłużone mnożenie wykładanych przedmiotów, autorytaryzm nauczycieli, błędy metodyczne itp.).

W szkole alternatywnej uczniowie utrzymują szerokie kontakty z różnymi środowiskami społecznymi, pobierają naukę zarówno w szkole, jak i poza nią oraz łączą ją z pracą, a ponadto mają wpływ na dobór treści, metod i środków nauczania stosownie do wykazywanych zainteresowań i planów życiowych.

Szkoły alternatywne są różnicowane pod względem programowym i organizacyjnym, wspólny natomiast jest ich cel: **przekształcenie skostniałej szkoły tradycyjnej w placówkę otwartą na innowacje oraz sprzyjającą wszechstronnemu rozwojowi uczniów.**

Edukacja alternatywna w XXI wieku. redakcja naukowa Zbyszko Melosik i Bogusław Śliwerski

Założenia edukacji alternatywnej

pedag.blox.p

Humanizacja edukacji – każde dziecko ma indywidualną drogę rozwoju, wychowanie i nauczanie pomaga mu w tworzeniu siebie, pełne poznanie potrzeb i aspiracji edukacyjnych dzieci, stymulowanie ich rozwoju i ich zaspakajanie.

Zastępowanie tradycyjnych pojęć nauczania, metod nauczania, metodami wspierania aktywności edukacyjnej dzieci (formy percepcyjno – innowacyjne).

W pracy pedagogicznej eksponowaną pozycję zajmuje **motywacja wewnętrzna** jako podstawowe źródło aktywności edukacyjnej.

Zamiana funkcji programu, z funkcji realizacyjnej na interpretacyjną, która wykorzystuje treści programowe, bierze pod uwagę potrzeby edukacyjne dzieci oraz wspiera ich aktywność.

Diagnozowanie osiągnięć rozwojowych dzieci przy wykorzystaniu obserwacji - wyznacznikiem jest **ocena opisowa**

Podejmuje się próby odejścia od lekcyjnych form organizacyjnych szkoły poprzez wykorzystanie **dnia pracy i aktywności dzieci.**

Uczeń w szkole alternatywnej:

pedag.blox.p

- jest jednocześnie **podmiotem i przedmiotem** nauczania – uczenia się
- jest **postacią pierwszoplanową**, ale rola nauczyciela ma nadal spore znaczenie
- ma szeroki, częsty i bezpośredni **kontakt z rzeczywistością społeczną, przyrodniczą i kulturową**
- uczy się zarówno **w szkole, jak i poza nią**, oprócz tego łączy **naukę z pracą**, w tym również pracą zarobkową
- korzysta z pomocy **profesjonalnych i nieprofesjonalnych nauczycieli**
- pracuje **w grupach kilkuosobowych**, a ponad to ma pewien **wpływ na dobór treści, metod i środków nauczania –uczenia się.**

Rozkwit szkół alternatywnych

- Stany Zjednoczone, I połowa XX wieku - szkoły eksperymentalne, tj. J. Deweya, W.H. Kilpatricka, Winnetki C. Washburne'a.
- Europa, I połowa XX wieku - Owid Decroly (Belgia, metoda ośrodków zainteresowań), Celestyn Freinet, Tadeusz Łopuszański (Polska, gimnazjum w Rydzynie), Aleksander Neill (Wielka Brytania, twórca szkoły w Summerhill).
- Polska – współczesne szkoły demokratyczne – Trampolina w Poznaniu, Wolna Szkoła Demokratyczna Bullerbyn w Świętochowie, Wola chata w Krakowie, Szkoła Demokratyczna w Gdańsku, Przyjazna Szkoła w Łodzi, Fundacja Droga Wolna w Szczecinie, Wrocławska Szkoła Demokratyczna, Odpowiedzialna szkoła, Wolna szkoła, Turkusowa wieża w Warszawie, Naturalna szkoła w Tychach.

Słynna fińska edukacja

juniorowo.pl

- „Każde dziecko jest inne i każde ma prawo do wysokiej jakości edukacji”
Cel nadrzędny edukacji to jak najlepszy rozwój potencjału każdego dziecka jako człowieka i obywatela. W tym zawiera się szczególnie:
- myślenie i nauka, jak się uczyć,
- uczestniczenie w kulturze i własna ekspresja,
- umiejętność zadbania o siebie i innych – o bezpieczeństwo i sprawy codzienne,
- uczestnictwo i wpływ na budowanie przyszłości,
- kompetencje adekwatne do rynku pracy,
- kompetencje w zakresie nowych technologii,
- umiejętność czytania i pisania.

To ensure a fair selection you all get the same test. You must all climb that tree.

W celu zapewnienia prawidłowej selekcji wszyscy zdają ten sam test.
Musicie wspiąć się na to drzewo.

Co jest ważne według fińskich nauczycieli?

juniorowo.pl

- indywidualne podejście, zamiast równania do średniej,
- rozwijanie myślenia zamiast wkuwania,
- poczucie własnej wartości,
- uczestnictwo,
- odpowiedzialność zamiast posłuszeństwa, obowiązkowości i systematyczności
- rozwijanie edukacji adekwatnie do zmieniającego się świata zamiast używania edukacji jako politycznego narzędzia i utrzymywanie jej w skostniałych starych ramach.

A ponadto ...

- Mniej stresu, więcej relaksu i well-being
- Brak testów w trakcie nauki, jedynie matura
- Wsparcie dla rodziców – finansowe, rzeczowe, doradcze
- Więcej swobody i lokalne decyzje
- Zaufanie, współpraca, decentralizacja i rozwój – wartości systemu edukacji
- Świetnie wykształceni nauczyciele, mający prestiż w społeczeństwie
- Podstawa sukcesu - **stabilność** – to co nowe wynika z tego, co sprawdzone, a zmiany nie polegają na burzeniu i budowaniu od nowa, nowa, lecz na rozwijaniu oraz **elastyczność** – dostosowywanie edukacji do potrzeb i reagowanie na zmiany zachodzące w świecie.

juniorowo.pl

Założenia szkoły demokratycznej Trampolina

Dziecirosną.pl

- Wolność i samorządność oraz prawo do decydowania dzieci o sobie
- Uczenie się w działaniu i doświadczaniu rezultatów swoich wysiłków
- Diagnoza pozwala od początku dostosować tempo i sposób nauki do problemów rozwojowych i dysfunkcji młodego człowieka
- Szkoła demokratyczna pozwala dziecku na wybór
- Michał Jankowski, członek zarządu Fundacji „Edukacja Demokratyczna” tak określa zasady panujące w tej szkole: „jesteśmy jedną społecznością, wszyscy mamy zarówno takie same prawa jak i obowiązki, darzymy się wzajemnym szacunkiem. Nie funkcjonuje zjawisko autorytaryzmu, czyli zarządzania innymi osobami”. Istnieje tu jeden, konieczny przymus - dziecko ma być obecne w szkole przez określoną z góry liczbę godzin. Dzięki temu możliwe jest zbudowanie wspólnoty, a społeczne więzi są tutaj najważniejsze.

Mentor, nauczyciel

- Bardzo ważna w szkole demokratycznej jest osoba mentora. Spośród pracowników dziecko samo wybiera sobie mentora, wiedząc, że odpowie on na każde pytanie, wytłumaczy, pomoże, zmobilizuje. Mentor służy pomocą przy wyborze sposobu edukowania się, który dla danego ucznia jest najbardziej efektywny i przyjazny.
- Rolą nauczyciela w szkole demokratycznej jest służyć inspiracją i wsparciem, a poza tym pomóc dziecku w planowaniu własnej ścieżki rozwoju. Nie narzuca przy tym niczego i traktuje swych podopiecznych z szacunkiem.
- Duże znaczenie mają również nauczycielskie umiejętności robienia czegoś praktycznego, co w naturalny sposób może zaciekać uczniów.

Konflikty

- Do tego celu powołany jest Komitet Sprawiedliwości.
- Składa się on z uczniów, pracowników i rodziców.
- „Jego zadaniem jest rozstrzyganie przypadków naruszenia prawa, które zostało ustanowione przez naszą społeczność i rozwiązywanie konfliktów pomiędzy uczniami.
- Komitet ustala fakty: co się wydarzyło, gdzie i dlaczego, jakie prawa zostały naruszone i jakie konsekwencje powinny ponieść osoby, które dopuściły się naruszenia, albo prawa szkoły, albo praw innej osoby, np. prawa do prywatności lub do nietykalności fizycznej.

Dziecirosną.pl

Edukacja domowa

"Jeśli umiecie diagnozować radość dziecka i jej natężenie, musicie dostrzec, że najwyższa jest radość z pokonanej trudności, osiągniętego celu, odkrytej tajemnicy.

Radość triumfu i szczęście samodzielności, opanowania i władania."

Janusz Korczak

Czasami tak się zdarza, że ...

weekend.gazeta.pl/Koniec_tradycyjnej_szkoly__Unschooling_po_polsku_.html

- Powodów, dla których zabraliśmy Kosmę w połowie czwartej klasy ze szkoły, było kilka - mówi Kasia Korzeniecka, mama 11-letniego Kosmy.
- Pierwszy i najważniejszy to taki, by uciec od systemu, w którym się dusiliśmy. Wychowując Kosmę, od początku przekazywaliśmy mu ważne dla nas wartości. Poświęcaliśmy czas i uwagę, by pokazywać świat najlepiej, jak umiemy.
- Od kiedy poszedł do szkoły, nie mogliśmy oprzeć się wrażeniu, że przekazywane przez nas wartości są niekompatybilne z opresyjnym systemem i powszechnym przyzwoleniem dla agresji.
- Jeśli chodzi o wyniki w nauce, Kosma radził sobie świetnie. Lubi się uczyć.

- Wielu rodziców na szkołę przyszłości nie chce czekać.
- Już dziś podejmuje decyzję o zabraniu dzieci ze szkół systemowych. Ustawa o systemie oświaty z 24 kwietnia 2014 roku bardzo ułatwia im formalne wcielenie tej decyzji w życie.
- Fragmenty dotyczące edukacji domowej (art. 16 ust. 8 do 14) mówią, że na wniosek rodziców dyrektor odpowiednio publicznego lub niepublicznego przedszkola, szkoły podstawowej, gimnazjum lub lub szkoły ponadgimnazjalnej, do której dziecko zostało przyjęte, może zezwolić na spełnianie przez dziecko obowiązku nauki poza szkołą.
Op.cit

Czym jest edukacja domowa?

- **Edukacja Domowa** to formalnie – **spełnianie obowiązku szkolnego poza szkołą**.
- Nazwa pochodzi z angielskiego homeschooling – HS.
- Dotyczy osób objętych obowiązkiem szkolnym i obowiązkiem nauki, czyli od 6 do ukończenia 18 roku życia.
- Tę formę nauki poza systemem reguluje Ustawa Prawo Oświatowe z 14 grudnia 2016. art.37.
- Uczniowie są klasyfikowani na podstawie rocznych egzaminów przedmiotowych. Oznacza to, że w jednej chwili muszą zdawać egzaminy z całego materiału nauki z danego roku szkolnego, ze wszystkich przedmiotów.

Edukacja domowa według Centrum Nauczania Domowego (domowi.edu.pl)

- Edukacja domowa jest formą kształcenia, w której odpowiedzialność za proces nauczania dziecka w miejsce szkoły biorą na siebie rodzice lub prawni opiekunowie.
- Tworząc program i wybierając metody kształcenia swoich pociech, organizują ich edukację w sposób zindywidualizowany – adekwatnie do wieku, potrzeb, predyspozycji i zainteresowań, przy zachowaniu zgodności z wymaganym na danym poziomie kształcenia zakresem wiedzy.
- Takie rozwiązanie pozwala na pełne wykorzystanie potencjału dziecka już od pierwszych lat jego ścieżki edukacyjnej i dobór metod pedagogicznej pracy, które w tej ścieżce okażą się najowocniejsze. Dzieci uczące się w edukacji domowej są zapisane do konkretnej szkoły, jednak spełniają swój obowiązek szkolny poza szkołą.

Jak wygląda edukacja domowa?

Edukacja-domowa.org

- Nie ma jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, w każdej rodzinie jest inna. Z każdym dzieckiem wygląda inaczej, nawet wśród rodzeństwa.
- Dla jednych będzie to wieczne, radosne nieróbstwo i ciągła zabawa.
- Dla innych codzienne, zmudne ślęczenie nad książkami.
- Dla jeszcze innych fascynujące poznawanie świata w bliższych i dalszych podróżach.
- To, jak będzie wyglądała u Ciebie, zależy od tego, jak funkcjonuje Twoja rodzina, jakie macie charaktery i wzajemne relacje, a nawet jakie wartości są dla Was priorytetowe.

Dla kogo jest edukacja domowa?

Edukacja-domowa.org

- Jest rozwiązaniem dla ludzi, którzy chcą mieć realny wpływ na wychowanie swojego dziecka.
- Wymaga zainwestowania sporej ilości czasu i uwagi.
- Wzmacnia więzi rodzinne, wymusza ciągły rozwój również na rodzicach – edukatorach.
- Pochłania jednak mnóstwo czasu, szczególnie przy młodszych dzieciach. Na ogół finansowo wychodzi znacznie taniej niż szkoła systemowa, bo odpadają wydatki związane z całą "szkolną wyprawką", a także składki i wycieczki, na które niekoniecznie ma się ochotę, ale nie wypada odmówić.

Dziękuję Państwu za uwagę

Hanna Micińska